

Brabantse Archivarissendag: Privacy of cyber age? Breda, 20 november 2009

Op 20 november ging de Brabantse Archivarissendag door in Breda. Het thema van de dag was 'Privacy of cyber age?', een onderwerp waarmee alle archivariissen vroeg of laat te maken krijgen. De voormiddag belichtte vooral het contrast tussen de wetgevingen rond privacy en het toenemende gebruik van de mogelijkheden op internet, waar heel wat privacygevoelig materiaal zomaar de wereld ingestuurd wordt. De hamvraag was dus: Welke invloeden hebben verschuivingen in maatschappelijke opvattingen over het openbaar maken van gegevens op de rol van de archivaris als poortwachter? En voor welke juridische en morele dilemma's wordt de archivaris wel of niet geplaatst? 65 archivariissen waren aanwezig om hierover te discussiëren.

Na het welkomstwoord door **Daan Hertogs**, stadsarchivaris Breda, werd de dag ingezet met een lezing door mr. **Arnold Roosendaal** MPhil, privacy jurist en onderzoeker aan het Tilburg Institute for Law, Technology and Society. Hij bekeek de technologische ontwikkelingen op internet, hun weerslag op de privacy en databescherming en de gevolgen hiervan voor archivariissen. Door het toenemend gebruik van sociale netwerksites als Facebook, Hyves, MySpace en Netlog wordt internet ook meer en meer een sociaal medium. Heel wat persoonlijke gegevens komen via profielen in de digitale wereld terecht. De wetgeving op dataprotectie sluit niet meer aan bij de huidige situatie. De spreker zag drie mogelijke scenario's voor de bescherming van gegevens:

- Archivaris centraal: archivaris als poortwachter; geeft zekerheid over juistheid en betrouwbaarheid gegevens
- Individu centraal: controlerecht en recht op inzage, wijziging en verwijdering, ook User centric Identity Management genoemd. De moeilijkheid hierbij is dat een individu nooit zelf een volledig overzicht heeft.
- Representatie centraal: niet kijken naar persoonsgegevens zelf maar wel naar de digitale representatie ervan: maken gegevens bij elkaar een persoon identificeerbaar?

De spreker concludeerde dat de archivaris een rol zal blijven hebben als poortwachter, omdat de mogelijkheid tot verificatie nodig blijft, maar dat de invulling van de rol anders zal zijn.

Na de lezing werden de aanwezigen in vier groepen verdeeld om drie casussen rond het thema in groep te bespreken.

casus 1: Medische dossiers en wetenschappelijk onderzoek

Het Geelse project 'Tussen de mensen. De spraakmakende geschiedenis van de Geelse gezinsverpleging' startte in 2007 en heeft als doel om aan de hand van interviews die worden afgenomen met (oud-)personeelsleden van het

Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum (OPZ), kostgevers, Geelse burgers en patiënten, de recente geschiedenis van de gezinsverpleging terug tot leven te brengen. De resultaten van de interviews worden verwerkt in een publicatie, een tentoonstelling en een website. Op de website zullen foto's in verband met gezinsverpleging, geluidsfragmenten en fragmenten van gefilmde interviews komen.

Bij dit project zijn er twee dilemma's rond privacy:

Eenzijds zouden de onderzoekers graag het medisch archief van het OPZ consulteren om de gegevens uit de interviews te toetsen aan de schriftelijke bronnen. Het OPZ beschikt immers over een uitgebreid archief, waarvan de patiëntendossiers (de oudste gaan terug tot 1803) het belangrijkste deel uitmaken. De hoofdgeneesheer van een ziekenhuis is verantwoordelijk voor het medisch archief binnen zijn instelling. Hij moet o.m. rekening houden met de code van geneeskundige plichtenleer. Eén artikel uit de code bepaalt: "De geneesheer MAG met het oog op het wetenschappelijk belang bepaalde gegevens uit medische dossiers, waarvoor hij verantwoordelijk is, aan derden mededelen voor zover hij het beroepsgeheim niet schendt en de interpretatie van die gegevens geschiedt onder toezicht van een geneesheer". De meeste artsen interpreteren dit medisch beroepsgeheim erg strikt, ook in de tijd. Zo kunnen onderzoekers – zelfs honderd jaar na overlijden – geen patiëntendossiers inkijken, wat natuurlijk zware gevolgen heeft voor het wetenschappelijk onderzoek naar de gezinsverpleging in Geel.

Anderzijds moeten we natuurlijk ook rekening houden met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de patiënten die worden vermeld in de interviews en bijgevolg ook in de verwerking van de resultaten van het onderzoek. Deze moeten vrijgegeven worden in een vorm die de identificatie van de betrokken personen onmogelijk maakt. Dit geeft een aantal praktische problemen, waarover al heel wat discussie geweest is binnen het project. Zo is beslist dat enkel de voornamen van de patiënten zullen vermeld worden in het boek en op de website, zonder geboortedatum en -plaats. Maar in een kleine gemeenschap als Geel zijn sommige anekdotes al voldoende om een bepaalde persoon herkenbaar te maken. Mogen die anekdotes dan gewoon niet gebruikt worden? Sommige onderzoekers merken bovendien op dat er in het verleden in bijvoorbeeld de lokale krant al heel wat artikels verschenen zijn waar de patiënten wel met naam en toenaam worden vermeld. Waarom kan dit in de pers wel, maar in historisch onderzoek niet?

casus 2: Digitaal Monument Joodse Gemeenschap in Nederland (www.joodsmonument.nl)

Bovengenoemde portaal is een monument voor joodse inwoners in Nederland die het slachtoffer werden van het naziregime. Door het intypen van een plaatsnaam en familienaam wordt getoond welke personen, in familieverband of individueel, omkwamen in concentratiekampen.

Via hun woonadres kan bekeken worden of er andere joodse gezinnen en personen uit dezelfde straat de oorlog niet overleefden. Indien bezoekers van de site aanvullende gegevens (in woord en beeld) willen toevoegen over iemand, kan dit. Het toevoegen van deze informatie gebeurt niet direct online. Achter de schermen wordt de juistheid van de gegevens gecontroleerd, evenals die van de persoon of instantie die de informatie aandraagt. Bij veel personen is informatie door instellingen en individuen toegevoegd. Zie bijvoorbeeld de foto van Simon Appel (1908 -1943) uit Amsterdam.

De getoonde vreemdelingenkaart met foto van deze Duitse joodse vrouw die korte tijd in Breda woonde, wordt beheerd in het Stadsarchief Breda en zou, in gedigitaliseerde vorm, toegevoegd kunnen worden aan het digitaal monument. Voor mogelijke nabestaanden heeft de kaart en zeker de foto emotionele waarde. Zijn er juridische dilemma's om de kaart niet toe te voegen aan het digitaal monument? Belemmert wetgeving in Nederland en België publicatie van persoonsgegevens op internet? Zijn we verplicht om bijvoorbeeld de Richtlijnen Publicatie van Persoonsgegevens op internet van het (Nederlandse) College Bescherming Persoonsgegevens na te leven? Zo nee, zijn er ethische bezwaren?

casus 3: Schokkende foto's en films online?

Midden oktober 2009 besteedde menig Nederlandse krant aandacht aan de op YouTube geplaatste filmpjes van patiënten met dodelijke aandoeningen als hondsdolheid ofwel rabiës. De patiënten hadden niet ingestemd met publicatie. Het zijn niet de eerste schokkende beelden waarmee we via internet, kranten en televisie worden geconfronteerd. Is de getoonde foto van de in 1944 gefusilleerde Bredase kunstenaar en verzetsman Paul Windhausen nog schokkend te noemen? Wat belet ons of juist niet om dit beeld op de website van het Stadsarchief Breda te plaatsen? Als we te star vasthouden aan heersende opvattingen en wetgeving (regels) dreigen we dan niet om het contact te verliezen met jongeren en toekomstige archiefgebruikers?

De terugkoppeling vanuit de workshops gebeurde in een panelgesprek met de vier voorzitters van de workshops in wisselwerking met de aanwezigen. Het was een geanimeerde discussie, met voor- en tegenstanders om vanuit archieven alles openbaar te maken op internet. Er werd ook stilgestaan bij ethische kwesties.

Gonnie Leysen, Stadsarchivaris Geel

VOOR ...

- ⊗ openbare & wetenschappelijke bibliotheken
- ⊗ documentatiecentra, musea & archieven

DIE UITKIJKEN NAAR ...

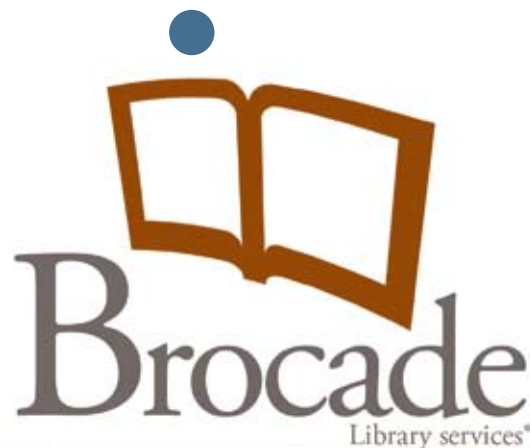
- ⊗ een nieuw & eigentijds automatiseringssysteem
- ⊗ een integraal webgebaseerde oplossing
- ⊗ een toepassing die intensief gebruik maakt van open source technologieën
- ⊗ een totaaloplossing waarvan de kosten beheersbaar blijven

DAT OPTIMAAL INTEGREERT MET ...

- ⊗ identificatiesystemen zoals de eID
- ⊗ RFID & zelfbedieningsomgevingen
- ⊗ andere catalogi & databanken

EN DE KLANT CENTRAAL STAAT MET ...

- ⊗ een attractieve & kneedbare publicatieomgeving
- ⊗ een persoonlijke attentie op aanwinsten (SDI)
- ⊗ herinneringen via e-mail (vb. leen- & reservatiedrukwerk)
- ⊗ online IBL, reservaties & magazijnaanvragen

CIPAL

Cipalstraat 1
2440 Geel
☎ 014 576 211
☎ 014 583 500
✉ ap@cipal.be
🌐 www.cipal.be

CIPAL DV verzorgt kwaliteitsconversies vanuit om het even welke omgeving naar **Brocade Library Services®**, en biedt totaaloplossingen op maat aan voor uw hardware, connectiviteit, beveiliging en integreert met aanwezige derde applicaties.

Brocade Library Services® wordt permanent verder ontwikkeld in samenwerking met de bibliotheek van de Universiteit Antwerpen.